

ORANIE (26) *sb n*

o oraz a jasne, e pochylone.

sg *N* oranié (11); -é (4), -(e) (7). \diamond *G* oraniã (4); -ã (3), -(a) (1). \diamond *D* oraniu (7). \diamond *L* oraniu (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w. (dwa z niżej notowanych przykładów), s.v. oracz i XVIII w. s.v. orać.

Spulchnianie ziemi pod zasiew przez przewracanie skib ziemi za pomocą sochy lub pługa; cultura Miech, Vulg, Calep, Cn; aratio Mącz, Calep, Cn; cultus (agri) Calep, Cn; agricultura Miech, PolAnt; sulcus Mącz; agricolatio Calep; aratiuncula, proscissio terrae, politio a. subactio agri Cn (26) : MiechGlab 59, 77; GliczKsiąż Hv; A załz przywiedziełz Iednorożcã ku orãniu [ad arandum] ná lecu twoim? Leop Iob 39/10; A to orãnie moie ktorego mi nie daćie doorãć/ wiedzćie pewnie/ bychći był tey niwy doorãł nigdyby byłã Czełka żiemiã głodu nie vznãłã. BielKron 319; Sulcus item, Orãnie/ wzdzierãnie roley. Mącz 428b, 16d, 48c, 486c; SienLek 18; ModrzBaz 47v; bo choć rolã zorze/ á z niey perzu nie wywlecze/ tedy tãm po orãniu nic. GostGosp 160; Dentale – Drzewno owo na ktore pług wbiãią do oraniã. Calep 306a, 43a, 97a, 216b [2 r.], [1015]a, 1056a.

oranie czego (2): BibRadz 2.Mach 12/1; y nãfienia dam ku orãniu zyemie krolewfćkiej BielKron 18.

Przysłowie: Iãkać iest rola/ thãkieć tez [!] łã y nãfienia/ iãkie kwiatki tãkie theż bãrwy/ iãki łprawcã/ tãkã też y łprawã/ á iãki oracz/ tãkie też orãnie [et qualis agricola talis cultura] BibRadz 4.Esdr 9/17; BudBib 4.Esdr 9/17.

Wyrażenia: »pilny orania, w oraniu« (1:1): A ia tãk ciężko kopãiąc/ Wiecznie rolã przewracãiąc: Będãc tãk pilny w orãniu/ Nie mogę przyść k dobre^{mv} mieniu. BierEz P2; BibRadz 2.Mach 12/1.

»trudny ku oraniu« (1): Zemicã Albeńska po Niemiecku Elb w Szwabfćkiej żiemi iest ciężka á twãrda/ nie dawa z fiebie iedno owies á ieczmiẽn y tho z ciężkã pracã/ bo trudna ku orãniu BielKron 287.

Szereg: »oranie i sianie« (1): żiemiã oney pułtynie zła byłã/ bo ani figow: ani iãbłek grãnatowych nie rodziłã ani byłã łpołobna ku orãniu y sianiu WysKaz 11.

Cf ORACTWO, ORACĆ, ORANINA